

Mantereenlinna
Vanajassa.

J. Ailion
Havaintoja
Kesällä 1927.

ort. Sausamo SMPA. XL, s. 212 ss.

Mantereenlinna

Tanajassa.

J. Nilon havaintoja kesällä 1924.

Mantereenlinna Katunojärven rannalla on muinaislinnana pidetty ja "sen porttivarustukset ovat tähän saakka muinaislinnoissamme tunnetuista kaatuaan Tägdelin-
simmat ja seivittimet" (Appelgren, Suomen muinaislinnat, s. 55). Poikkeksen "linnalle", sen luonteen tarkemmin tutustuakseni.

Vuori on korkea, ^{ja kalliainen} itä- eli rannan puolelta jyrkki, vallaan alempra, ja siittä takolta välikä-
näisyinen. Kaakkois-^(oikeasta) puolella on porrasmainen nousu, mutta siinä on muuan kalliopotko, jota myöskin voi verrattain helposti nousta ylös. NW-pää samoin kuin koko maanpuole-
tti WNW-sivu ja suuri osa eteläpuolelta on verrattain loivaa, ja maanpuolella on lisäksi kaksi laajempaa potkoa, joissa juuri nuo mainitut "porttivarustukset" sijaitsevat.

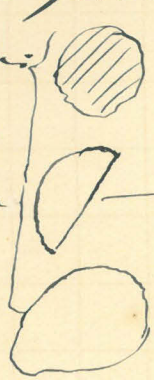
Vuoren päältä on noin kolmensadan metrin pituinen ja n. 100 metrin levyinen alastaan, siis sangen laaja.

NW-päässä, siinä missä kalliota nousta ja missä

on yhä loivaa kuin esim. "porttien"
 kohdalla, olisi odotettava Vallia,
 jos vuoreen päälyttäisi olisi tahtoa
 vallien avulla eristä suojapaikaksi,
 mutta se on aivan suojaaton myösk.
 Käykösiä vastaan. Valli alkaa
 vasta läheisessä rotkossa ikään-
 kuin ilman tarkoitusta. Se kutsuu
 jotakin SSW-suuntaan, mutta poh-
 joisen puoleissa päässä ikään-
 nähtää NW-suuntaan; linnoitus-
 vallin olisi odotettava sen suuntaan
 kääntyvän raunan puolella,
 turvataksaan ^{joissakin paikoissa} tätä siivua.

Vallin ^{haken} tukkeen on huomattavaan
 1:0 on merkittävä suuri paljous
 isoja kiviä, jotka sijaitsevat pitkän
 kivien päällä, ja joiden nostamis-
 sesta olisi ollut suunnaton
 vaiva. Lido on kivien välillä
 usein aukkoja, joissa ei ole mi-
 tään kiviä. 3:0 Kun kivet ovat
 toisinaan syrjäyttäneet, olisi edelly-
 tettäviä, että nämä olisivat asetettu
 suunnitelman mukaisesti, edelly-
 tettäviä, että ne ovat ikkunoita
 asetettuja. Mutta toisinaan on
 kivien syryä vinossa vallin pituus-
 suuntaan nähden, esim. näin:

Toisinaan on kiviä taita-
 nen rivi kalleva ulospäin
 Tällä tavalla:

Toisinaan on
 se taas kal-
 teva vallin pituus suuntaan,

miksi karkki tuutun järjettömästi, jos
valli olisi ihmisten rakentama puolus-
tustarkoitusta varten.

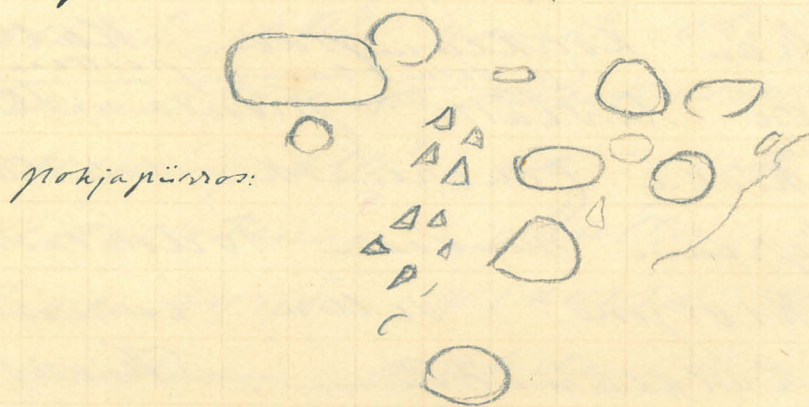
Portiksi eli porttisolaksi kaa-
sottu laitos (puheenaolevassa joh-
joitessa vallissa) tuutun luontai-
selta kivirykelmältä, joka on ka-
pautunut kallioiden notkoon; siitä
on kehitetty väkään heitetty kiviä
sivulle päin (Tien paikkaa ravaat-
taessa?, ehkä tukkija vedettäessä).
Jos kivet käsittäisi alkuaan pui-
sen rinta muurin painokiviksi: (vrt.
Rapolan linnaan) Tai portin pidi-
kiviksi, ei kuulisi tarvitun näin
paljon eikä näin suuria kiviä.
Lisäksi ei myöskään tämän "port-
tisolan" rakenteessa ole suunnit-
telmaa, vaan kivet ovat miten
milloinkin satun, luonnollaan
olevat kivet esim. reuna viistosta
"solan" suunnan suhteen.

Liitte seuraan S. suunnan vä-
män korkeampaa kalliota, jolla
on leveä ^(ja vain ohuena peitteinä) pienistä terävikulmaista
kiveä (moreenikiviloikkareita). Appel-
grenin mukaan todistaisi tämä "epäselvä
kivijono" vallin suuntaan olleen
katkeamattoman. Kivijono ei kos-
kaan muistuta esim. Laurinkallion
vallia, ja vaikeata on siltä kä-
sittää olleen inhimillistä ter-
voitusta. Senjälkeen alkaa taas
isoja kiviä; "valli" käännehtii nyt

Väkän järven puolelle. Muuan kivi
 havaittiin topenneena kahdeksi kap-
 paleeksi (paikallaan ollen, kuten
 esim. Hyypion vuorella). Yksi kivi
 seisoo päällään ja sen alla on pieniä
 kiviä (seivä jäätikkökivi). Tämän
 paikka ei näytä mitenkään Stra-
 tegista silmää, sillä valli ei mene
 jyrkännestä koki, kuten linnarun
 pitäisi, vaan päättyy 5-6 m päähän
 siitä, ollen ^{lisäksi} katkennut pari
 kertaa 4-5 m verran.

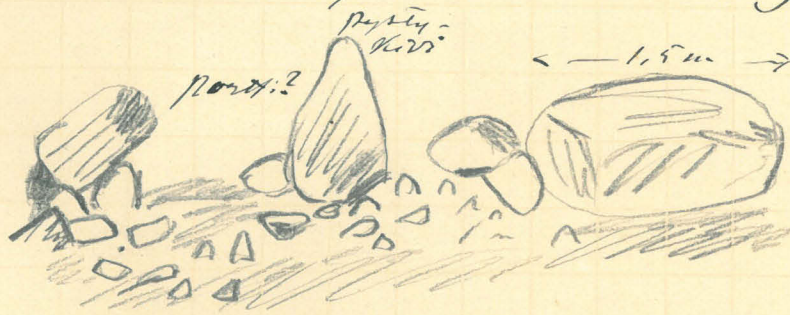
Eteläisessä kallioiden notkon
 olevan laajempi kivirykelmä
 jonka lieuevat muodostukset jää-
 tikön pohjasta ja osaksi kal-
 lion pinnasta irtautuneet kivet,
 lieuee se kohta, jota on voitu
 tarkoittaa toisella "portilla" eli
"portisolalla". Siinä on yksi iso
 kivi reunallaan ikäänkuin pieli-
 kivenä ja väkän notkelman
 tapaisin:

Tai olisiko tämä portilla
 ehkä tarkoitettu sitä kohtaa,
 missä tuo pyttykivi seisoo pääl-
 lään. Siinä on noin n. metrin

aukko ja tämän toisessa pielessä
 iso, metrin pituinen kivi, ja sen alla
 sisäpuolella teräviä lohkareita
 (ilmeinen jäätikkökivi):

Sisäpuolesta katoen.

Muuta ovat lähes kaikki
 vallikivet graniittia kuten alla-
 oleva kallioita ja enimmäkseen
 terävasärmäisiä. Tässä ei sentään tekni-
 näytä olevan tekemisissä kulta-
 muodostuman vaan jääkauden
 aikaisen ^{ja kalliota} konna moreeni muodostu-
 man kanssa, jotka kuitenkin
 ihmiskäden kautta ovat joutuneet
 verran voimakas muuttamaan
 muuttamalla milloin (myöhään ehti?), on
 vaikeata sanoa.

Pettynyt oli se vaikutus-
 telma, jonka minä Mautereen-
 linnasta kokonaisuudessaan sain,
 ennakoita sitä muuten meinais-
 linnaksi. Tuoreen laesta voisi suu-
 rella vaivalla saada eristettyä,
 puolustettavan paikan, mutta tässä
 ei sitä näytä aiotua sivistä nuo
 vallit tai "portit" vähätkään
 näytä ihmisten suunnittelelta.